
Humorologi - den nye spesialitet?

REDAKSJONELT

STIEN R

Medieoppslag i den senere tid har fortalt oss at den moderne - og dyktige - lege er en vittig og humorfylt fyr. Menville du latt deg behandle av en lege med rød pappnese, store sko og stripete ballongbukser under den hvite frakken? Blir folk fortere friske hvis vi lystig sprøyter vann på dem fra stetoskopet?

Legen som klovn er knapt gangbar selv i barneavdelingen, men morsomme leger og humor i medisinen er siste mote. Initiativet ser ut til å komme fra egne rekker: Tidsskriftet har fått humorspalte, det doseres om humorens helsebringende effekt (1), og vi har fått Nordisk selskap for medisinsk humor (2). Hvorfor denne trang til å fremstå som &Aelig;sculap i klovnedrakt? Ønsker den bekymrede pasient å møte en lattermild vitsemaker? Bedømt ut fra det store antall vitser og karikaturer som latterliggjør legene, har nok pasientene et behov for å le av legen. Folks trang til å karikere maktmennesket, den oppblåste, selvhevdende, griske besserwisser, har alltid vært der (3). Leger deler iså måte skjebne med politikere, advokater, generaler og lærere. Det er også lite spesielt med "doktorhistorier" av dentypen vi ser i Tidsskriftets humorspalte. Antakelig har rørliggere og postmenn tilsvarende historier om seg selv i sinemedlemsblad.

Folk har til alle tider kjent til at humor er helsebringende og at latter forlenger livet. Den medisinske humorbevegelse angir at den er i opposisjon til den moderne reduksjonistiske medisin (2). Likevel har de Cochrane-frelste for lengst startet med kartleggingen av latterens betydning for økningen i tallet (eller var det reduksjonen?) av all verdens T-celler og lukningen (eller åpningen?) av Ca-kanalene. Med spørreskjemaer (4), graderte vitser og blodprøver kan medisinsk humor bli sin egen parodi.

Parodi og ironi er for øvrig ansett for å være den intellektuelles humor. Våre strengt formalistiske vitenskapelige fremstillinger i fagtidsskriftene skriker etter parodier og latterliggjøring. Mange kjente internasjonale tidsskrifter har regelmessig slike innslag (5), men min oppfatning er at Tidsskriftet i for liten grad eksponerer denne form for spesifikk medisinsk humor (6, 7).

Det nystiftede nordiske humorselskap angir at det arbeider for humor som overlevelsestrategi for leger (2). Her ligger muligens svaret på at humor er blitt så aktuelt. Alle som har opplevd pressede situasjoner - politisk forfølgelse, okkupasjon og

krigshandlinger - vet hvor viktig humor blir i selve overlevelseskampen. Ufarliggjøringensom latteren representerer, letter presset, angsten og følelsen av ikke å mestre situasjonen. Kan det tenkes at desiste års økte press på legene - klager, økonomiske krav, bokholdernes styring av helsevesenet og vår minskedeinnflytelse på egen arbeidssituasjon - har fått galgenhumoren til å blomstre? Kanskje latter er den beste behandling avforargelse og følelse av hjelpeløshet. I så fall er det forståelig at doktorhistorier, vitenskapelige studier overhumorens virkning på immunapparatet, parodier og ironier og hele den medisinske humorologi har eksplodert. Somegenmedisin vil dette sikkert ha gunstig effekt. Dosert som riktig type og i riktige mengder vil den helt sikkert ogsåha effekt på våre pasienters situasjon. Men pass på: Man kan også le seg i hjel.

Ragnar Stien

LITTERATUR

1. Svebak S. Forlenger en god latter livet? Tidsskr Nor Lægeforen 1997; 117: 4360-1.
2. Nylenna M. Danmark: Medisinsk humor i Norden. Tidsskr Nor Lægeforen 1999; 119: 989-91.
3. Holländer E. Die Karikatur und Satire in der Medizin. Stuttgart: Verlag Ferdinand Enke, 1905.
4. Svebak S. The development of the sense of humor questionnaire: from SHQ to SHQ-6. Int J Hum Res 1996; 9: 341-61.
5. Bennett HJ, red. The best of medical humor. A collection of articles, essays, poetry, and letters published in the medical literature. Philadelphia: Hanley and Belfus, 1991.
6. Schei B. Ballografiscreening - "it should save lives". Tidsskr Nor Lægeforen 1989; 109: 1088-9.
7. Stien R. Antall levende tanter betydning for helsetilstanden i den norske befolkning. Tidsskr Nor Lægeforen 1997; 117: 1206.

Publisert: 10. mars 1999. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 10. juli 2026.